

ทะเบียน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน
เรื่อง ศิลปกรรม
การสืบสานรำวงกลองยาว

จัดทำโดย

กองการศึกษา เทศบาลตำบลสะพลี
อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้าน

ด้าน ศิลปกรรม

เรื่อง การแสดงรำวงและการตีกลองยาว

*****

ประวัติความเป็นมา

กลองยาวและรำกลองยาว เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ชาวตำบลสะพลี ได้รับการถ่ายทอดจาก ภูมิปัญญาชาวบ้าน จากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น กลองยาว และการรำ กลองยาว ใช้เล่นกัน อย่างแพร่หลาย โดยนิยมใช้เล่นในงานบุญ งานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น เช่น งานแห่นาค งานทอดกฐิน งาน ประเพณีสงกรานต์ งานประเพณีถวายเทียนพรรษา เป็นต้น แต่ปัจจุบันศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว เริ่ม ลดบทบาทลง ประชาชนให้ความสำคัญน้อยลง เนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนรัก และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักและช่วยกัน อนุรักษ์ สืบต่อมรดกอันล้ำค่าด้านดนตรี ศิลปะการแสดงพื้นบ้านกลองยาว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงาม ของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป ชุมชนตำบลสะพลี จึงได้จัดทำโครงการถ่ายทอดความรู้ ด้านศิลปะ การแสดง พื้นบ้าน (กลองยาว) ขึ้น โดยเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นคลังสมองด้านดนตรี ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน (กลอง ยาว) ของตำบลสะพลี มาเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้เด็กและเยาวชน

รายชื่อปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการรำและการแสดงกลองยาว

๑. นายสถิต ฉิมมณี	ที่อยู่	ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
๒. นายदनุพล ฉิมมณี	ที่อยู่	ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
๓. นางพรรณณี จันทร์ณรงค์	ที่อยู่	ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

แนวทางหรือขั้นตอนการเรียนการสอนการแสดง

ก่อนเล่นมีการบูชาไหว้ครูโดยจุดธูปเทียนดอกไม้ สুরา และเงิน ๑๒ บาท

๑. การเล่นใช้คนเล่นทั้งหมด ๑๗ คน

- คนตีกลอง ๗ คน

- คนตีฆ้อง, กรับ, ฉาบ, ฉิ่ง ๔ คน

- คนรำ ๖ คน

๒. นั้งล้อมวงติดถ่วงเทียบเสียงกลอง (ถ่วงด้วยข้าวสุก ต่ำกับซี่ไถ้ให้ละเอียดหรือเหนียว)
๓. เริ่มเล่นโหม่งตีจังหวะให้สัญญาณขึ้นเพลง เพลงที่จะเล่นมีประมาณ ๕ เพลง ได้แก่
  - ๓.๑. เพลงม้าย่อง
  - ๓.๒. เพลงหรั่งย่าเท้า
  - ๓.๓. เพลงแขก
  - ๓.๔. เพลงซึ้งกระต๊อบ
  - ๓.๕. เพลงซึ้งสวิง
๔. ในระหว่างขึ้นเพลง นักรำจะทำการรำยริำไปตามเพลงแต่ละชนิด
๕. เวลาจบหัวหน้าที่อยู่ในหมู่กลองเร่งเตือนว่าจะลงกลองเพื่อจบหรือหยุดเล่น

ถ้าพูดถึง ‘เครื่องดนตรีไทย’ ก็มีมากมายหลายชนิดและหลายประเภท ซึ่งในแต่ละประเภทนั้นก็ให้ความรู้สึกในยามที่รับฟังแตกต่างกัน สำหรับวันนี้เราจะมานำเสนอให้คุณผู้อ่านได้ทำความรู้จักกับเครื่องดนตรีไทยชนิดหนึ่งซึ่งมีเอกลักษณ์ในเรื่องของเสียงที่ไพเราะในยามที่ได้รับฟัง ซึ่งเครื่องดนตรีชิ้นนั้นก็คือ ‘กลองยาว’ นั่นเอง

ความเป็นมาของ ‘กลองยาว’

จัดเป็นเครื่องดนตรีประเภทหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดเสียงด้วยการตีด้วยมือ ตัวกลองทำมาจากไม้ มีรูปร่างกลมกลวง พร้อมซึงด้วยหนังหลายชนิด มีการวิเคราะห์กันว่ากลองยาวเป็นเครื่องดนตรี ที่ชาวไทยได้แนวคิดมาจากพม่า ในยุคกรุงธนบุรี หรือในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งในยุคสมัยนั้นเป็นยุคที่ไทยและพม่ากำลังรบกัน โดยในยามพักรบ ทหารพม่าก็เล่นกลองยาวเพื่อนำมาใช้ในความบันเทิงกันอย่างสนุกสนาน ต่อมาชาวไทยก็นำมาสร้างพร้อมนำมาเล่นบ้าง หากแต่ในบางตำราก็เล่าว่า ความเป็นมาของกลองยาวเกิดการจากที่มีชาวพม่ากลุ่มหนึ่ง ได้นำกลองยาวเข้ามาเล่นในงานซึ่งมีขบวนแห่ ทำให้บรรยากาศงานเต็มไปด้วยความรื่นเริง สนุกสนาน

บันเทิงใจ อีกทั้งยังมีการเล่นกันอย่างแพร่หลายไปในทุกแห่งหน โดยในวงดนตรีวงหนึ่ง ใช้เครื่องดนตรีอื่นๆ เข้ามาบรรเลงร่วมก็ได้ เช่น ฉิ่ง , ฉาบ , กรับ, โหม่ง เป็นต้น

คณะกลองยาว ที่เล่นตามหมู่บ้านในครั้งอดีต จะใช้กลองยาวเป็นเครื่องดนตรีหลัก ซึ่งใน ๑ วงสามารถใช้ได้ถึง ๓- ๕ ลูกเลยทีเดียว โดยไม่มีพิณหรือแคนเข้ามาประกอบการแสดงเหมือนดังเช่นในสมัยนี้ ซึ่งนักดนตรีก็จะใช้ ลวดลาย จังหวะกลอง เป็นเครื่องสร้างสีสัน และในอดีตคณะกลองยาวนี้ก็ยังไม่มีการนำเข้ามาประกอบด้วย

ต่อมาเมื่อคณะกลองยาว ได้พัฒนาขึ้นตามกาลเวลา คราวนี้ก็กลายมาเป็นคณะกลองยาวแบบเต็มรูปแบบ เพื่อสร้างตัวตนให้เจ้าภาพในงานต่างๆ สนใจและติดต่อกันว่าจ้าง บางคณะก็ได้เพิ่มจำนวนกลองมากให้แลดูอลังการขึ้น เช่น ๑๐ ลูก / ๑๕ ลูก / ๒๐ ลูก เป็นต้น และใช้ผู้หุ่ยตีก็มีซึ่งสร้างความน่าสนใจเพิ่มขึ้นได้อีกเยอะ หากแต่ในยุคนั้นก็ยังคงเป็นการโชว์กลองยาวอยู่ จึงยังไม่มีเครื่องดนตรีอื่นๆ เข้ามาประกอบ อีกทั้งก็ยังไม่มีการนำนางรำ เพราะฉะนั้นผู้ตีกลองจะต้องสร้างความสนุกให้ผู้ชม ติไปด้วย เต้นไปด้วยไปด้วย

ซึ่งคณะกลองยาว ณ ปัจจุบันนี้ ก็ได้มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด นำหลายๆ อย่างที่มีความบันเทิงมาประยุกต์ เพื่อให้ดูทันสมัยขึ้น เช่น นำพิณ , แคน , อิเล็กโทรน มาช่วยบรรเลงให้มีมิติทางด้านเสียงเพลงเพิ่มมากขึ้น ใช้เครื่องขยายเสียงเพื่อให้เสียงเพลงดังไกล เนื่องจากแสดงบนเวทีขนาดใหญ่ มีขบวนนางรำสวยงาม อีกทั้งยังมีเครื่องแต่งกายอันเป็นเอกลักษณ์ นอกจากนี้ในบางคณะยังมีการจัดรูปแบบขบวนซึ่งนำมาใช้ในขบวนแห่ต่างๆ เป็นต้น ทำให้กลองยาวยังเป็นหนึ่งในเครื่องดนตรีที่ยังไม่ตาย และยังคงเป็นที่รู้จักของคนไทยในปัจจุบันนี้

ประโยชน์ของการเรียนการสอนการสืบทอดการรำกลองยาว

๑. การได้เรียนรู้และถ่ายทอด ด้านดนตรี ศิลปะ การแสดงพื้นบ้าน
๒. เป็นมรดกทางวัฒนธรรม
๓. ป้องกันโรคคอหอยพอก
๔. การรักษาภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไว้ให้คงอยู่สืบไป
๕. เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ความเป็นมา รู้คุณค่า และเกิดทักษะด้านดนตรี ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

รายละเอียดการเข้าถึงข้อมูล

การสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสังเกตจากผู้ร่วมกิจกรรม การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ภาพประกอบ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้าน

ด้าน ศิลปกรรม

เรื่อง การแสดงรำวงและการตีกลองยาว

*****

